

J E L E N K Ö R.

42. szám.

Pest szombat majus 25dikén.

1833.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (Pozsonyban országos és kerül. ülések. Pozsony megye új követe. Kinevezések. Kir. kam. tudósítás. Hivatalos rendelkezések a' rácz-oláh-iskolák magyarittatásuk iránt. Pesten Isó löverseny. Szikszón tűz). Anglia (alsó 's felsőházi ülések maj. 7—10ikén. Orleans kir. hg. Evans londoni képviselő 's egyebek). Franciaország (becsület keresztt a' ministereknek királyuk névnapján. Hírek a' fr. tengerhadról. Köv. kam. ülés Mauguin beszéde törökével, maj. 8 's 9ikén. Bergeracból a' Lengyelek elutasítatnak. Napoleon fegyverei örökösül özvegyét illetik v. a' Napoleon-házat? Berryi hgné házassága 's férje). Schweiz (az ideköltözött Lengyelek nyilatkozatványa. Pruszia. Törökország (Adana is Alié). Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYAR ÉS ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. Maj. 18kán mind a' két táblánál orsz. ülés volt. A' RRnél Krassó megye követe mint akkori ker. előlülő áltnyujtván a' táblai Elölülőnek a' kerületileg készített viszonzóveti javaslatot (a' sorozat iránti felírás-tárgyban), 's mellözvén némelly követ uraknak rendenkivül felhozott külön tárgy észrevételeiket, az üzenetet ismétlett felolvasás után egyes szóval elfogadák 's a' fő RRhöz egy választottság által megküldék. Ezután indítványok tétettek: 1.) hogy e' jelen hosszas országgyűlés alatt minden polgári pör rendszeresen folyhasson; 2.) az országgyűlési naplókönyv bírálóinak kidolgozott utasításik köz tanácskozásba vétesse; nek; végre 3.) hogy a' már annyiszor sürgötett naplókönyvi kivonat (hírlapokban) valahára napvilágot lásson. Az első félrevette-tett, mivel azon törvény, melly ezt ellenzi, valámig helyébe más nem hozatik, kötelező; másodikra nézve az Elölülő ur a' bírálók szabályit felolvastatá, 's a' RRnek nyilatkozott némelly újabb kívánságaik szerint módosítatá; a' harmadiktól, miután ellene több oldalról nehézségek gördítettek, e' helyben 's mostan végre is elállottak, fentartván némellyek nyilatkozott óvakadásikat. Ez alatt a' Főtábla küldöttsége fejevári püspök Horváth János ur vezérlete alatt megérkezvén, jelenté a' fő RRek megegyezését a' f. eszt. april 16káról költ k. k. válaszra intézendő felírásra nézve, mit a' RR. élénk részvéttel fogadtanak. Ugyan e' küldöttség későbbed, miután a' RR. az imént felhozott tárgyak vitatását folytatták, ismét megérkezvén, írásban hozta által a' Főtábla feleletét a' RRek vallástárgyi harmadik üzenetjökre, 's jóváhagyatását kértén kérte. A' RRek végezvén vitatás alatti tárgyaikat ez üzenetet fol-

olvasaták 's közleírásra rendelék. Eddig ker. ülések helyéül a' megyeház tereme szolgált, de mivel igen alacsony, szűk, és napsugárokra fölötte tárong, melly imatt a' benne naponként növekedő hőséget már tovább alig lehet kiállani, tehát vasárnap (19kén) legelőször a' ker. tanácskozások is az országgyűlési teremben tartattak, ezutánra ott folytatandók. Ugyanekkor a' felírás-javaslatnak diákja, a' napdíjak 's országgyűlési költségekről szóló cikkellyel együtt, más nap pedig magyarja, valamint ugyanekkor délelőtti 11 órakor az országos ülésben is mind a' két táblánál uolag felolvastattak, 's délutáni 5 órakor ismét orsz. ülésben (50dik) aláíratnak 's lepecsételtetve Bécsbe indítottak.

Pozsony vmegye' érdemes követe Benyovszky Péter ur e' tisztéről önkénynt lemondván a' tek. megye helyébe Németh János főjegyző urat választá.

Az erdélyi nagyfejedelemségi udv. Kancellaria Ugron István előléptével megürült helyre Ocsai Sámuel az erdélyi kormány-széki kiadó hivatalbeli segédtsiztet, megkülönböztetett szorgalmú pontossággal vitt hosszas szolgálatja tekintetéből erdélyi főkormány-széki valóságos titoknokká, egyszerűsremind expediturái hivatal-igazgatóvá nevezé ki.

Ö cs. k. Felsége a' nagymélt. m. k. u. Kamaránál Nagy Gyenes nyugalmaztával megürült lajstromzói hivatalra Hollober József k. kam. expeditort méltóztatott hosszas hív szolgálatja tekintetéből kinevezni; — a' nagymélt. Kamara pedig kebelbeli számvevői hivatalában Zabojszky Péternek számvevői tisztté nevezttével megürült ingrossistaságra Koller Antal eddigi accessistát, ennek helyébe accessistává Fogel Ferencz fizetésbeli practicanst, Schober Aloíz díjatlan practicanst pedig fizetésbelivé nevezte ki. —

Továbbá Fiumeben Ghiczy Miklós előmozdításával megürült k. kam. ügyviselővé Fésüs György eddig k. fiscusi ügyvédet; az alföldi bánya-kerületben Styavnicskán megürült k. erdősz. hivatalra pedig Clement József eddig Bródon volt ideiglenes erdősz. alkalmazá. — Besztercebányán a' kir. bányatörvényszéki helyettes jegyzői tisztség megürült. — Kaszál Ferencz Rónaszéken ellenörködött sóaknai mázsamester meghalt.

Rác-oláh nem egyes. hitű feleink magyarodásukról közlik örömeinkre Aradról azon intéző rendszabásokat, mellyeket a' g. n. egy. rác-oláh iskolákra felügyelő budapesti választottság a' jelen iskolai év kezdetekor (nov. 12ike 1832) minden ezen ajku 's vallásu községi iskolák kerületi igazgatóságihoz szoros rendelésül hivatalosan bocsáta, következőleg: Minthogy országunk törvényhatósági a' magyar nyelv-mivelés 's terjesztésről 1830ban hozott Sik t. cikkelyt fogantatos tekintetben fentartani munkások, 's ezen g. n. e. iskolák fő felügyelőségénél a' magyar nyelv taníttatását a' rác-oláh iskolákba is egyenesen behozatni, az idézett törvény-cikkely alkottatása idejétől 3 év telve pedig tanítóvá vagy kántorra senkit, ki az említett hazai nyelvet nem birná, következőleg azt a' tanuló gyermekekkel sem lenne megismértetni képes, kineveztetni szakadatlanul sürgetik: ennél fogva kötelességemnek ismerém minden g. n. e. iskolai intézethez következő rendelkezéseket bocsátanom: 1). A' magyar nyelven olvasás és irás a' g. n. e. szerb-oláh iskolákban, azok helybeli igazgatóji 's tanítóji legszorosb feleletterhük alatt ezennel hozassék be, ugy t. i. hogy azon helyeken, hol már eddigelé is divatozott, ezentul minden kitelhető szorgalommal folytattassék, hol pedig mindeddig elmulasztott, a' most folyó iskolai eszt. második fele kezdetével tüstént és minden haladék nélkül taníttassék. 2). Az e' célra szükséges magyar könyvek mind tanítók mind tanulók számára, csalhatatlanul és pedig 1833 april utóljaig szereztessenek meg és osztassanak szét. 3). Minthogy a' g. n. e. községek 's a' keblökben fenálló nemzeti iskolák igazgatóságai közt létező szerződés, névszerint azok 2ik pontja szerint a' szükséges isko-

lai könyvek beszerzésit a' helybeli községek magokra vállalák, 's így a' szegényebb tanulók számára megkívántató könyvek azonnali beszerzése iránt sincs legkisebb akadály is: valamint már az illető orsz. törvényhatóságok is általunk e' végre felszólítottak 's megkértek, hogy t. i. az anya 's magyar nyelvi könyvek árának a' községek által készpénzben fizetése iránt szükséges rendelkezéseket tennének: ennél fogva fentisztelt Uraságodnak (iskolai kerület-igazgató) ezennel meghagyatik: adjon minden kerületbeli iskolai tanítónak olly utasítást, hogy közülök kiki számba vevén a' most folyó esztendőben kezök alatt levő, 's irányzata szerint a' jövőben lehető tanulók mennyiségét, ahhoz képest a' helybeli igazgató előljáró 's jegyző urakkal egyetértve a' megkívántató példányok számát határozza meg, 's jegyzékbe foglalván azt e' küldöttség valamint az említett helybeli igazgató előljárók 's jegyzők aláírásával hitelesítve, fentisztelt Uraságodnak f. eszt. dec. utóljaig benyujtsák, hogy azután Uraságod azokat mindünnen összegyűjtve legfeljebb jövő eszt. jan. 15ikeig ide hozzánk okvetetlenül felküldhesse. Addig pedig a' könyvek áráról minden község az illető ns Megyék által rendelt intézetek szerint eleve gondoskodjék. 4). Következik a' szükséges könyvek lajstroma, 's a' kir. egyetemi könyvnyomtató intézet által azokra külön külön kiszabott ár: a) a' tanítók számára „Tanítás-módja a' városi és falusi iskolamesterek számára, magyar, oláh és szerb nyelven, ára 2 fr. 15 kr.; Betűket összefoglaló teljes tábla 35 kr., kézirási betűkkel 50 kr.“ b) egyes tanulók számára: „ABC könyvecske a' magyar falusi iskolák számára 15 kr., ABC tábla 6 kr.; Bévezetés a' számvetésre 21 kr.; Ékesírás a' nemz. iskolákra alkalmaztatva 1 fr. 15 kr.; Helyesírás 15 kr.“ 5) Magyar grammatikát (Szalayét) oláh 's rác nyelvre (Maller Péter ur által) fordítottat 's egy kis magyar-rác 's magyar-oláh szókönyvvel bővítettet iskolatanítók számára szinte minden község tartozik venni, ára 3 fr. 45 kr. 6) Tudtomra fogja egyszersmind fentiszt. Uraságod adni a' módot 's alkalmat, melly által a' kijelelt szükséges könyvek ára a' küldöttséghez fel-, 's

érette a járulandó könyvek az illető községekhez leutasíthatassanak, értekezvén eziránt, ha szükségesnek itélné, az illető községi előjárók 's tanítókkal, 's mellékesen a' tehetős helységek neveit hiven feljegyezvén, 's mind ezt f. eszt. dec. végeig vagy legfeljebb jövő jan. 15ikeig. 7). Minthogy már általunk az illető tek. Megyék hivatalosan megkerestettek a' felől, hogy az iskolai szerződések 2ik pontja értelmiben, mellyhez képest minden község keblebeli iskoláit szükséges könyvekkel ellátandani magára vállalá, méltóztatnának az illyes községeknek mondott könyvköltségiket házi pénztárakra utasítani; ennél fogva tisztelt Uraságod egy körlevele által minden kerületbeli tanítónak meg fogja hagyni, hogy az említett szükséges könyvek árát a' helybeli pénztárokból felvevén, azt ismét Uraságod utasítása után e' választottság pénztárnoki hivatalához küldjék fel, pontosan teljesítvén melleleg a' 3ik pont alatt már fentebb rendelt könyvmennyiség jegyzékinek előbbeni felküldetését is. 8). Végre, mivel a' tanítók nagyobb száma még magyarul nem tud, fentiszt. Uraságod mindeniket kötelezni fogja, hogy magyarul olvasni, irni ezennel tanuljanak és megtanuljanak; mi pedig magát a' nyelvet illeti, kezdetül addig is, míg számukra a' szerb-magyar 's oláh-magyar grammatika egy kis szókönyvvel párosítva ki nyomtatva leszen (már ki van), elég legyen tőlök kívánni, hogy magyarul számlálni 's a' számvetési 4 első munkálat szerint számolni úgy tanuljanak meg, hogy mit anyanyelvükön kidolgoznak, azt magyaron is elmondani 's tanítványikkal elmondadni tudják. Tessék Uraságodnak e' rendelkezéseket kerületében kihirdetni és szerintök intézkedni. Pesten nov. 2dikán 1832. Aláírva: Temesváry Miklós m. kir. helytartósági titoknok, több megye táblabirája, a' g. n. e. nemz. iskoláknak Magyarországon helyettes főfelügyelője, a' zombori szerb 's ó-aradi oláh paedagogiai iskolák igazgatója, 's mind ezen iskolák pénzalapjait kormányzó választottság előlölője. — Minthogy minden ajku 's vallásu feleink magyarodásukról országszerte napról napra örvendeztetőbb tudósításokat van szerencsénk olvashatni, kecsegtet azon re-

mény, hogy dráva- és száva-melléki horvát polgártársink mint a' magyar haza 's törvényalkotmány közel nyolcz százados társhivei 's részvényes boldogítottai magyarodásuk felől is hasonlókát közlendhetünk minélelőbb. Nemzeti nyelvkapocs túlhalad minden alkotványbelit 's kigondolhatót, főkép azonegy koronabeli népek közt, sőt a' koronát 's alkotványszerkezetet is rendülhetlenebbé örökíti.

Isó pesti verseny kimenetele 1833.

Csütörtök majus 23ikán délelőtt 10 órakor.

1. Első hazafi díj 100 arany. 1600 öl isméteze magyarhoni mén és kanczára.

Lichtenstein Venczel hg 5 eszt. teliv. pej kanczája Rosaliné gr. Károlyi István nevelése, 107 font teherrel, lovas színe veres, veressel csikos fejrő, fekete sapka, lovasa Eduard Jackson, mind a' két izben egyedül járta körül a' pályát 's így a' 100 aranyat elnyerte.

2. Nákó-díj. 25 ar. 1600 öl. ismét. minden szárazföldi mén és kanczára két iz.

Hunyady Józ. gr. 4 eszt. teliv. pej ménje Cyrus, kopcsáni nevelés 102 ft., fekete, rózsaszín uj; lovasa James Jackson. Megjárta a' pályát első izben 4' 50", második izben 4' 7" alatt. — 1. — 1. Schmidt Ferencz 6 eszt. félv. p. k. Elma, gróf Széchenyi István nevel. 111 ft. pipacszinü test, fekete uj, veres sapka. — 2.—2. Cyrus könnyen győzött; a' mi természetesnek látszik; ha tekintetbe vesszük hogy Elma félvér 's még is korához képest egyenlő terhet vitt.

3. Nemzeti díj 79 ar. 1600 öl. Magyarhoni mén és kanczalóra. A' lovasnak született magyarnak kell lenni.

Hunyady Józ. gr. 4 eszt. teliv. sárga m. Gildroy gróf Károlyi István nevel. 102 ft. fekete, rózsaszín uj, lovasa: Hovics Jancsi — maga járta körül a' pályát 's így a' díjat elnyerte.

4. Paraszt próbafutás 1400 öl. Az illy próbafutáson magát megkülönböztető három első ló azon évben minden díjért szabadon léphet pályára, 's azon kívül az első ló 3 — a' második és harmadik egy egy ezüst talért kap.

Indult 8 ló. Reichel Ferencz pesti lakos 5 eszt. sötét p. m. Turcsi maga nevelése, lovas: Reichel Károly. 4' 29" — 1. — Szlezák György adacsnyói lakos 4 eszt. sötét p. paripája Csinos maga nevel. — 2. — Székely Tasnády Albert, köncsögi pusztai lakos 6 eszt. sz. paripája Betyár maga nevel. — 3. — A' többi nagy részint mesze hátra maradt.

5. Paraszt külön verseny. Nákó Sándor és Széchenyi István grófok 2 aranyat tettek össze a' nyertes számára, és egymás közt egy pár palaczk pezsgő borban fogadtak. Gróf Nákó nevezé Reichel Ferencznek fennemlített ménjét, gróf Széchenyi István pedig ellene Szlezák és Tasnády ugyanott említett lovait.

Reichel Ferencz lett nyertes 's így a' 2 ar. behuzója — a' 5". A' többi kettő is szint azon sorral érkezett mint a' föntebbi versenyben.

A' reggeli eső elülvén a' port és hőséget, a' verseny idejeig kellemes idő lett. Jövő vasárnap majus 26ikán délelőtti 10 órakor az állattenyésztő Társaság közgyűlése fog tartatni a' kereskedő ház alsó csarnokában, mellyre minden 10 frtos részes ezennel meghivatik. — A' 2ik verseny lesz hétfőn majus 27ikén délután 4 órakor. E' nap kiteendő díjak: 1. Sándor billikom, negyedik évben ismétés verseny. 2. Batthyányi-Hunyadi díj 100 ar. ismétés verseny. 3. Eszterházy kard ezen kard évenként kihívás tárgya, ez idén gr. Nádasdy kihívta gróf Széchenyi Istvánt mint mostani birtokosát. 4. Öt évű díj 20 ar. paraszt lovak számára. És talán egyéb külön versenyek, mellyek a' napi renden lesznek láthatók. A' többi napokra hirdetett versenyek is mulhatlanul véghez menendnek a' jelentett időben, akár kedvező az idő akár nem. — Szükséges itt a' versenyző közönségetarra figyelmeztetni, hogy a' pályagyepen történhető minden szerencsétlenség elmellőzése végett ezentul minden kóborló ebazonnal agyon üttetik vagy lövetik. Ha ki tehát kutyát vinne ki magával, ne sajnálja azt megkötni.

Abaujban keblező Szikszó m. városban f. h. 12kén tűz támadván, három óra alatt mintegy 366 részint lak-, részint borház lön lángmortalékká.

A N G L I A.

A' felsőház majus 7iki ülésében Sussex hg ada be kérelmet London városa és vidékétől 5,330 aláirottal, mellyben kéretik, hogy a' ház a' fenyítő törvényeket vegye uj vizsgálat alá. Mint feltűnő dolog említettik a' kérelemben, hogy Londonban 100 nehéz bűnös közül, kikre t. i. a' törvény betűje halált mond, rendszerint 44 mentetik föl, míg az ország más vidékein 100 közül csak 20. Lord Lyndhurst roszalja, hogy a' bírónak épen nem szabad a' törvény betűjén tágítani 's néha lágyabb büntetéseket szabni, mi által (t. i. a' nagy keménység által) nem hogy ritkulnának a' vétségek, hanem inkább évenként szaporodnak. Így 1812ben csak 6,000 vétség fordult elő a' törvényszékeken, 1822ben pedig 20,000, 1826tól 1832ig mindössze 127

ezer. Számos esetben a' bűnöst csupán a' törvényben kiszabottnál lágyabb büntetés által lehet megfenyíteni. Lord Brougham mind ezen észrevételeket javalja; de a' dolog, úgy mond, még bővebb 's mélyebb megfontoltatást kíván. E' kérelem a' ház asztalára tétetett. Az alsóházban ugyan az nap köszönő felírás végeztetett a' királyhoz tegnapi üzenetéért a' korona erdő- 's földbirtoki jövedelmeire nézve; melly tárgynak fontolat alá vételére egyszersmind biztosság neveztetett ki. Több tag előlegesen is megjegyzé, hogy ezen koronajószágok a' jelen igazgatás alatt igen csekély jövedelmet hajtottak, 's így talán azoknak részenkénti eladatások fog javasoltatni. A' majus 10diki ülésben azt kérdé Perceval ezredes: van e már Hobhouse ur helyébe irlandi statustitoknok nevezve és ki az? Lord Althorp felelé, hogy e' ki nevezés sok nehézséggel jár; mihelyest azonban megtörténik, jelenteni fogja azt a' háznak. Ezután Thompson ur azon indítványt tevő, hogy a' Hollandia ellen tett rendszabásokat jelesül az embargot, a' lefoglalt hajók mennyiségit, terhét 's t. eff. illető irományok terjesztessenek elő, egyszersmind gáncsolá ezen rendszabást mint Anglia kereskedésinek ártót. Young ur támogató az indítványt. Lord Palmerston felel, hogy a' kívánt irományokat kész előterjeszteni; egyébiránt nem szándéka a' tisztelt tag észrevételeit egyenként fölvenni, mert hiszem ha a' ministerium feláldozta volna e' dologban a' politikát a' kereskedésnek, bizonyval megérezte volna azt 's keserűn a' kereskedés is. Anglia kénytelen volt valamelly lépést tenni, 's ő úgy hiszi, jobb az embargo, mint a' háboru. Hogy pedig a' kettő közül egyet tenni kelle, az abból származott, mivel Hollandia nyilvános jeleit adta, hogy Belgiumot vissza akarja hódítani. Mindenkor mondák azt, hogy Anglia a' gyöngébbet védi az erősebb ellen; ez történt itt is, mert Belgium volt a' gyöngébb rész (Halljuk!). De az embargo nem csak Angliának árt, hanem árt 's még inkább Hollandiának is. Egyébiránt ő nem gerjesztheti azon reménységet, hogy az embargo visszavétetni vagy csak enyhülni is fog, míg el nem lesz érve a' czél, mellynek kedviért e' rendszabás ho-

zatott. (Halljuk!) — Mondák azt is, hogy sok hollandi hajó Angliában van biztosítva; — de ha ez úgy van, úgy a' tett törvénytelen (t. i. az embargo utáni biztosítás) 's a' ki belé ereszkedett, ne panasolja a' következtéseket. — Utóbb Lyall ur ada be kérelmeket a' rabszolgák emancipatiója végett.

Orleans kir. herceget kísérő tiszteivel együtt az angol királynénál mutatta be hg Talleyrand majus Sikan.

Evans ezredes (radicalis) Westminsterben majus 10ikén 170 szótöbbséggel Hobhouse ur felett, követül választatott. Győzelmét a' tory candidatus, Escot, megjelentének köszöni, ki mintegy 800 tory szavazatát, kik különben inkább a' whig Hobhouse mint a' radical Evans mellé állottak volna, magára 's Hobhouse urtól elhuzta. — A' kormány tervéről a' nyugotindiai rabszolgaság iránt legujabban ez hallik, hogy 12 év alatt minden rabszolga föl lesz szabadítva, miért a' tulajdonosak kárpótlékul 15,000,000 font sterlinget (de kitől?) 's bizonyos évszámra Angliában a' czukor-monopoliumot kapják. — Az a'sóház majus 8iki ülésében nem fordult semmi érdekesb tárgy elő. — Mexicoból jött levélhírek szerint a' republica praesidensévé (4 esztendőre) general Santana, vice-praesidensévé general Furius választattak meg. A' köztársaság csendes.

FRANCZIAORSZÁG.

A' király legközelebb mult névnapja alkalmakor Barthe igazságminister, d'Argout belsőminister, Guizot oktatásminister 's gróf Montalivet, a' civilliste intendantja, a' becsületrend közép keresztjét (commandeurs), Broglie külső-, Thiers kereskedés- és Humann finantzministerek pedig ugyanazon rend kis keresztjét (officier) nyerék, miből némileg következtethetni: — 's ez uttal nem roszul — mikép állanak a' nevezett urak a' királyi kegyben. — A' Moniteurnek jelentése szerint Brest, Toulon 's Lissabon elől a' földközi tengerre kiindult hadihajók april 20 és 30ika közt fognak oda megérkezni 's admiral Hugon hajóival egyesülni. Smyrna legujabb hírek szerint e' hajók Smyrna tengeri környékén csakugyan megérkeztek 's az admiral ottani állásán ve-

le egyesültek. Báró Boislecombe, ki a' francia kormánytól ujabb üzenettel küldött Alexandriába, april 15dikén hagyá el Toulont 's ugyanazon hónap végén oda meg is érkeztetett.

Majus 7iki ülésében félreveté a' kamara a' biztossági említett javaslatot is azon elvből eredve ki, hogy a' törvénynek minden községre nézve, legyen az falu vagy város, legyen 200 lakosa vagy 20,000, egyenlőnek kell lenni. Mivel azonban még is, habár hallgatva csak, megismértetett, hogy valami felszabadításnak okvetetlenül kell történnie, azon kérdés: mennyire és miben adassék a' községi hatóságoknak több szabadság? Odilon-Barrot javaslatára ujjlag a' biztossághoz utasítottatott. Legtöbb veleje 's hatása volt e' napon Mauguin ur beszédének. Azon törvényhozói kérdésnél, úgy mond, melly most bennünket foglal el, két principium áll egymással szemközt 's mindenik más, egymással ellenkező resultatumokra vezet. Egyik fél azt mondja, hogy mindenk előtt a' privat jóllétet az egyesek szabadságát 's annak biztositó alapit kell szem előtt tartanunk, 's a' massák (tömegek) boldogságát pedig egyesek boldogsága által elérni ügyekezünk. A' másik fél pedig a' társasági egység nagy ideájából ered ki 's meg is van győződve, hogy az egyesnek jólléte az egésznek jóllététől függ. Amaz első rendszer, ha korlátin tul vitetik, a' társaságot szerte tagolja 's csak individualitásokat állit fel benne, midőn aztán országról lehet ugyan még szó, de hazáról nem többé. A' második rendszer ellenben despotismusra vezet, melly az egyes polgárt előli, 's hatalmassá teheti ugyan a' statust, de az egyesek jóllétét megsemmisíti. Föl kell, igen is, áldoznunk privat érdekinket, de csak akkor, midőn azt az egésznek érdeke nyilván parancsolja. A' községek megannyi individualitások. Mellyik elvet kövessük tehát, hogy azoknak külön 's egyes létezésit az egész egységével harmoniába hozzuk? A' kérdés egyike a' legfontosabbaknak a' társasági szerkezetben, 's megfjtéséről a' historiában kell példákat keresnünk. A' történetek azt bizonyitják először, hogy a' községi kormányzás legnagyobb erőben csak a' kisebb statusokban fejlett ki; 's másodsor,

hogy a' kicsiny statusokban jobb az igazgatás mint a' nagyokban. Kisebb statusokban mindenik polgár a' maga teljes értéke, jó-sága 's vétségi, tehetsége 's gyöngeségi szerint hat és becsültetik, a' polgári háborúk itten gyakrabbak, a' gyűlölségek 's vonzalmak megfeneklenek. Példánk erre a' régi Görögország. Ezen statust előbb a' Macedóniak, utóbb a' Rómaiak hódíták meg, mert a' kisebb statusokat mindig a' szomszéd nagyobbak nyelik el, azért a' német szövetség is olly gyöngé. Egy velünk szomszéd hatalmasság úgy látszik szerencsésen fejtette meg a' problémát. Tudják az urak, hogy Poroszország II. Fridrik alatt három osztályba foglalt 's egymástól elkülönzött lakosságból áll, de minden községi institutióktól megvala fosztva; ezeknek helyét a' despotismus foglalja el. A' despotismusnak vannak jó- és kártékony 's ártalmas oldalai. Jótékony oldala, hogy a' nemzetet összesebbé (compact) 's erősebbé teszi; ártalmas oldala pedig az, hogy ezen egész erő egyetlen embernek elhunytával dugába dől. Fridrik halála után csakhamar kitüntek rendszerének káros követke-zései, 's tudják az urak, milly könnyű volt a' francia sergeknek Poroszországba berontani. Mit tőnek tehát e' status fölelevenítésére? Az osztályos elkülönzést eltörlötték, minden hivatalt mindenkinek rang és születési különbség nélkül megnyitottak, a' községi igazgatást visszahozák. Ezen ország kétségkívül ma is despotai, de a' benne divatozó községi hatás a' középponti erőt 's igazgatást nem bontotta fel. Azt kérdem az ellenvéleményü ministertől (Thiers): tönkre jutottak e Poroszország szerkezetet nyert községei? rossz állapotban vannak e iskoláik? vagy emlékeiket vadság dulta e föl? Bizonyal nem; 's ha továbbá kérdezzük: mi teszi a' porosz községi szerkezetet olly jóvá 's célznak megfelelővé? — úgy fogjuk találni, hogy ezen elsőbbség a' politikai attributióknak a' pusztá helybeli igazgatás- és politiabeliektől szoros különválasztásokban alapul. Ugyan is a' községi hatóságnak egyedül e' két utóbbira szabad és kell kiterjeszkednie, a' politikai kormányt pedig a' középponti (ministeri) igaz-

gatásra hagyja. — Ezekhez képest ő (Mauguin) a' kormányjavaslatot ugyan félre veti, de a' biztosságéval sincs minden pont iránt egy értelemben, jelesül a' nagyobb és kisebb lakos számú községek külön választatása iránt, mit a' kamara mint már említettük, csakugyan félre vetett. — Más nap a' biztossági javaslatnak egyéb pontjai némi módosításokkal fogadtattak el.

Majus 9ikén folytatá a' követkamara a' községszerkezeti törvény vitatását 's annak 13ik cikkelyéig haladott. A' községi hatáskör általában e' következő négy fő osztályba foglaltatott: a) olly tárgy tanácskozatok, mellyekből egyenesen törvényerejű végzetek támadnak, ha a' felsőbb hatóságok veto-ja nem ellenzi. b) olly végzetek, mellyekhez a' főispán (préfet) jóváhagyása kívántatik. Ezek a' község pénzügyei. c) olly tárgyak, mellyek iránt a' községi tanács csak véleményt (Gutachten) adhat. d) olly intézetek, mellyekre a' község csak felügyel. — A' második osztálybeli tárgyak, mellyek iránt t. i. a' község végzete csak a' főispán jóváhagyása után lép erőbe, különösen a' következők: 1). Ingatlan jószágok vétele, eladatása vagy kicseréltetése. 2). Bérbeadások, ha a' bérlet 9 esztendőn túl köttetik. 3). Kezelbeli építvényeket, lerontásokat (démolitions) 's nagyobb épületújításokat (reparations) illető tervek. 4). Az évi jövedelmek erejökig teendő kiadások fizetési módja 's rendezete. 5). Az évi jövedelmeiket meghaladó kiadások beszerzése. 6) A' rendes évi jövedelmek bevétel-módja 's elosztatása. 7). A' rendkívüli jövedelmek használata. 8). A' közelutak (Vicinalstrassen) építtetése 's jó karban tartatása). 9). A' törvényszékek előtt kezdendő v. folytatandó pörök. 10). Alkuk és szerződések a' község érdekeiben. 11). Végre, a' község részire teendő adományok és hagyományok el. vagy nem fogadtatása. Mind ezek iránt végezhet a' községi tanács, de végzetét a' főispán jóváhagyásának terjeszti alá, ki a' beadás után két hónap alatt felelni 's a' megtagadást okkal támogatni tartozik. Ha ez idő alatt megtagadó szándékát ki nem jelenti, a' községi végzet törvényerejűvé lesz. De

na a' kormány a' főispán által értesítettvén, valamely tárgy iránt közelebbi nyomozatot rendel, a' válaszüdő három hónappal toldatik.

A' Bergeracban levő Lengyelek (mind tiszt) parancsot vettek, hogy innen Landes megye belsőbb vidékére költözzenek; de ők e' parancsra nem hajtottak. A' belsőminister tehát tudtára adá general Roslakowskinak, mint a' nevezett depot vezérének, hogy az országból menjen ki 's vagy Angliába vagy Belgiumba költözzék, minthogy csak e' két ország bocsát még be Lengyeleket. A' general erre azt nyilatkoztatá az alispánnak, hogy ha ő megy, valamennyi tisztársai vele együtt fognak kiköltözni.

A' journalok, mond a' Messenger, előadák azon vitatásokat, mellyek Napoleon fegyverei iránt nemzetsége tagjai között támadtak. A' cassatioszéki ügyvédek közül 24nél többen együtt tanakodván egy emlékirást készítettek e' tárgyban, mellyben közértelemmel úgy vélekesznek, hogy Napoleon fegyverei a' Napoleon-házra szállottak, melly mingyárt eleve azon szándékkal volt, hogy azon fegyvereket Franciaországnak ajándékozza. E' szándék most, a' Császár legidősb testvérének (Józsefnek) amaz emlékirás készítőihez folyó év aprilis 28ikán intézett levele által megvalósul. Ő e' levélben kinyilatkoztatja, hogy az emlékirásban kifejtett nézeteket megannyi végzetnek tekinti, mellyeket se a' közönség se a' törvényszékek nem dönthetnek el, 's ő o-hajtja, hogy a' Császár fegyverei (kivált a' híres kard) közvetlenül general Bertrand keze által a' Vendôme piaczi nemzeti emlékoszlopba rekesztessenek 's így a' párisi nép őrizete alá tétessenek.

Az angol Times-nak párisi levelezője következő közelebbi adatokat közölt azon ujság által a' berryi hgné házasságáról: Mondják hogy a' Moniteur legközelebb hivatalos részében fogja adni a' Berryi hgné házasságának hiteles oklevelét, hogy általa a' hgné jó hire, 's becsülete, ismét helyre állíttassék. Ezen oklevél ki fogja mutatni, hogy a' herczegné törvényesen kelt egybe egyik Ruffo-Scilla herczeggel Nápolyból. Egyszermind igen hihetőleg fog előadatni a' herczegnek hitvese mellett volt láthatlan tartózkodása Franciaországban, holott ő azt

majd mint kocsisa, majd mint komornája kísérte, 's így az utóbbi álöltözetben is lapanghatott. — A' Moniteur által maj. 14ikén közölt 's berry hgné szülése hivatalos és igen számos szemtanu által hitelesített protocolluma szerint a' herczegné törvényes férje Lucchesi-Palli Hector gróf, Campo-Franco herczegi házbéli származatú, a' két Szicilia királyának palotai nemes udvarnok (gentilhomme dela chambre) lakik Palermóban. A' maj. 10dikén reggeli 3 óra 's 20 perczkor született leánykisdéd Anna Maria Rozália nevet kapott.

A' londoni udvar 's a' főváros magas rendű jelesei versenygve buzognak Orleans hgnék az ott mulatást mennél inkább kellemesé tenni. S C H W E I Z.

A' berni statustanács, unszoltatva több canton résziről a' Lengyeleknek elmozdításokra, ez utóbbiakat felszólíttatá: kérnék a' francia kormányt, hogy ez nekik a' Franciaországba visszaléphetést ismét engedné meg. Következő a' válasz, mellyet erre az által ment Lengyelek adtanak: Fontolják meg magok, tisztelt Uraságtok! ha lehet e' tenünk e' lépést nemzeti characterünk méltóságának, mellynek mi jogszerinti (rechtmässig) örei vagyunk, megsértetése nélkül? Midőn mi Franciaországot elhagyók, az ottani kormánynak nyomása alól szabadulandók, nem azért tettük ezt, hogy utóbb ismét ugyanazon járom alá adjuk magunkat, ha talán nekünk e' földön újabb menekhely nyíttatnék. Örömet felmentenők a' nemes schweizi nemzetet azon tehertől, mellyet neki 500 főből álló testnek (corps) jelenléte okoz; de becsületünk sérelmével Franciaországba, — mellynek lakosi egyébiránt velünk sympathisálnak, — vissza nem mehetünk. Erre mi csak akkor fogunk magunkat elhatározhatni, ha előbb a' minket érdeklő francia kivételi törvény egészen visszahuzatnék. Ez a' mi tökéletünk, mellyet tisztelt Uraságtoknak ezennel elejükbe terjesztünk reménylven, hogy azt szinte jónak találандják. Saignelegier, april 26. 1833. — A' Bernieknek ezen lengyel csapat naponként 500 francjokba kerül, a' mit igen keserűn esik fizetniök. A' Zürichben ülő szövetséggyűlés majus 2ikán sem birt még se a' Lengyelek se Basel-vidéke ügyében valamit végezni.

POROSZORSZÁG.

A' hamburgi Correspondentnek egyik berlini levelezője annak világos megmutatására, hogy a' Schweizba általment Lengyelek Németországot akarák föllázasztani, Antonini ezredesnek, ki e' lengyel csapatot vezérli, egy privát levelét közli, milyeneket ez több porosz és badeni lakosokhoz sőt hivatalbeliekhez is nagy számmal irt. A' közlött levél Bésançonból van írva márt. 13ikáról 1832, 's eképen szól: Még eddig nem irhattam hozzád édes barátom, mert csak két napja tértem meg utamból, mellyet azért tettem hogy mindent megtudjak, mindenről meggyőződjem. Kéthetét töltöttem Párisban 's nem sajnálom; szinte minden nap voltam Lafayette-tel, a' mit mondtott, közlöm itt veled. A' Francziák köz szelleme a' királyt és ministeriumot azért, mivel a' Lengyeleket halni hagyják, fel akarja rugni (umschmeissen); de ők nem akarnak magok kezdeni, hanem szemeiket Németország felé függesztik. Mi mindent megteszünk, a' mit csak lehet; szoros barátságot kötünk minden ranguakkal, kik t. i. jó gondolkozással vannak. Minden a' legnagyobb enthusiasmusban van, 's azok, kik itt a' kormány nevében uralkodnak, kénytelenek minden alkalomkor a' néppel szavazni. Ne gondoljátok édes barátiuk, jó Németek! hogy mi ide be vagyunk zárva; mi nem hagyunk az itteni kormánynak békét 's mindig kiabálunk, hogy engedtessek meg egy lengyel legiot alkotnunk; a' mi végtére csakugyan meg is lesz. De arról nincs semmi tudomásunk: mit lehet nálatok reményleni 's mi újágotok van? azért is igen kérlek édes barátom, írj nekem gyakran 's tudósíts mindenkéről. — Antonini, ezredes. Ezen levelet 's más hasonlót mond a' berlini beküldő, a' porosz lakosok 's hivatalbeliek a' kormánynak azonnal pflichtschuldigt beküldötték, mert ilyen gaz, mond az ártatlan levelező, a' porosz földön nem tenyészik. Ugyan

ő egy darabkát közöl még azon hirdetvényből is, mellyet az általment Lengyelek Franciaországban maradt társaikhoz intéztek, 's melly ekép szól: Mi megyünk Németország szabadságát védelmezni; sietünk, mert ez kötelességünk, mert szívünk 's lélekismeretünk vonz. De jusson eszetekbe, édesink! hogy kötelességünk két úton teljesülhet, hogy ezen teljesüléstől hazánk utolsó reménye függ, 's hogy a' célhoz jutás miatt a' szívnek szózatit is el kell nem ritkán fojtani. Maradjatok tehát ti hátra, várjátok be a' harc végét Franciaországban, maradjatok ottan, hogy a' hazának más úton szolgálhatatok. Minden okos hadvezérnek van tartalékserege, mi számolunk reátok, ha majd út az óra. Mi folyvást egy részt teendjük az emigratióknak, szünetlen közösülésben maradjunk a' lengyel középponti választottsággal (comité), 's Dwernicki folyvást hiv tudósításokat fog kapni minden tettünkről. Éljetek boldogul míg ismét látjuk egymást. Ha a' dolog Franciaországban részünkre kedvezőbbleg nem forduland, ha talán titeket, vagy a' hazát fognák lakoltatni azért, hogy mi a' szabadság: csatára Németországba menénk, — jertek utánunk, kövessetek! bennünk mindeuha testvéritekre fogtok találni. —

TÖRÖKORSZÁG.

Konstantinápolyból majus 5ikáról Bécsbe rendkívüli alkalommal érkezett tudósítások jelentik, hogy a' szultán Ibrahim basa azon forró kérelmének: méltóztatnék őt a' szultán Adana kerületének igazgatóságával kegyesen felruházni, — engedett 's e' végzést majus 4ikén Kiutahiába megküldötte. Gróf Orlow, mint orosz rendkívüli nagykövet, majus 5ikén Konstantinápolyba megérkezett, csakugyan őtöle fog mint fő parancsnoktól a' Törökországban levő orosz hadi erő is — mind a' tengeri mind a' szárazföldi — függeni. Szinte oda majus 8kaig lord Ponsonby angolkövet is megérkezett.

A' gabona pesti piaczi ára május 25ikén 1833:

poz. m. val. gar.	legjobb	közép	csékély
Tisztabuza	120	113 $\frac{1}{4}$	106 $\frac{3}{4}$
Kétszeres	86 $\frac{3}{4}$	80	—
Rozs	58 $\frac{3}{4}$	56 $\frac{3}{4}$	53 $\frac{1}{4}$
Arpa	58	56 $\frac{3}{4}$	—

Szerkezteti Helmezy. Nyomatja Landerer.

Pénzkelet:

Bécs május 25ikén csezen pengő pénzben		
Status 5 pC. kötel.	92 $\frac{1}{2}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók. —
— 4 pC.	—	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel. —
— 1820ki kölcs.	—	Bankrézvény 1213 $\frac{1}{4}$
— 1824ki —	134 $\frac{3}{4}$	Cs. arany pC. agio —

dül k
szerin
jökre
lyet
(Des
bocsá
munk
széke
ezutá
más
más
rósko
tiekb
viszo
kerül
válto

tartot
ispán
's a'
Pálfi
vél,
tő, a
vezté
leg.
nyov
tott
ispán
olvas
intéz
re n
és s
KK.

Bécs
tek